

Verkondiging bij Rechters 9, 7-15 en Johannes 1,19-28 04/12/'11 – 2^e advent

Hoewel wij van nature allemaal het liefst onze eigen gang gaan is het natuurlijk zo dat wij heel goed weten dat wij het zonder anderen niet redden; leiding van en inspiratie door anderen zijn onmisbaar. Europa kan niet zonder sturing, een bedrijf kan dat niet, de kerk niet en in een huishoudinkje is een beetje organisatie ook niet slecht.

Goede leiding. Er wordt haast dagelijks om geroepen. Alom worden trainingen aangeboden om leiderschap te leren. En ook voor wie dat voor zijn werk niet zozeer nodig heeft kan het heilzaam zijn om je eens bezig te houden met regie in het leven. Hoe houd je je leven op een goede manier gaande, ga je niet ten onder aan de dingen van de dag. Hoe blijf je als gelovige geconcentreerd op je roeping? Zorg je een beetje goed voor je ziel? En doen wij dat ook in onze kerk, hier in onze gemeente, in dit huis dat ten diepste toch een huis voor de ziel is?

We lezen dit jaar in adventstijd uit het boek *Rechters*. Het gaat in dit boek eigenlijk over leiderschap, over goed leiderschap, op God georiënteerd leiderschap, om – modern gezegd – spiritueel leiderschap. Wie het boek wat doorleest komt nogal eens bepaalde zinnnetjes tegen: *Ieder deed wat goed was in eigen ogen* en *Ieder deed wat kwaad was in de ogen des Heren* (oude vertaling). Wat je leest is niet niets. Je krijgt er rode wangen van, niet zozeer vanwege de spanning maar vanwege de gruwelijkheden die worden verteld. Ja sommige leiders, door God aangewezen, doen het een tijdje goed maar glijden dan heel vaak weer uit. Het leven is sterker dan de leer, de verleidingen aantrekkelijker dan de roeping. Ach, het is in zekere zin het oude liedje. Mensen hebben een buitenkant en een binnenkant, mensen hebben geweldig positieve trekken en...schrikbarende negatieve kanten.

Het onthutsende van het boek *Rechters* is dat het onverbloemd de schaduwzijden van de eigen geschiedenis noemt. De schrijver of schrijvers moet je dan ook zoeken in de school van profeten. *Rechters* hoort in de joodse bundeling van de Bijbelboeken tot de profetische boeken en een profeet heeft nu eenmaal een andere bril op dan een gewone historicus. De bril van een profeet is geslepen met hemels glas. Jotam de overlevende van een slachting, van een ongekend familiedrama overstijgend gebeuren is dan ook scherp in de beoordeling van zijn broer Abimelek. *'Hij is een doornstruik.'* En eigenlijk velt hij ook een beetje vonnis over zijn vader Gideon die zijn halfbroer de naam Abimelek gaf. *Mijn vader is koning.* Dat was dus de ambitie van Gideon. Hij deed het heel lang heel goed maar had ook een grootheidstrekje. Ja, het zijn en blijven sterke benen die de weelde van leider zijn kunnen dragen. Gideon kon het ook niet helemaal en zeker heeft hij zijn wil om met te God leven níet kunnen overbrengen op zijn volk.

Men liet dat na zijn dood snel los en vergat hem.

In dat vacuüm had Abimelek zijn kans gegrepen, zich vergrepen aan zijn broers, zeventig in getal - Gideon had een enorme harem - en zich tot leider laten uitroepen. Blijkbaar was men onder de indruk van deze macho. Maar het is een doornstruik, zei Jotam. Ja, voor sommige leiders moet je je hoeden. Ze gaan als dat nodig is voor het veiligstellen van hun positie nog wel eens over lijken.

Er is niets nieuws onder de zon! Rechters een onthullend boek. Men noemt het wel eens 'het boek der mislukkingen'. Leiders falen maar niet minder volk dat faalt, want, eerlijk is eerlijk, een leider mag dan verkeerde wegen wijzen en gaan, maar je bent ook zelf verantwoordelijk voor wat jou is toevertrouwd voor hoe jij in het leven staat? We kunnen schelden op politici, op directeuren van banken, bedrijven en instellingen maar wat crisis heet is toch ook een vrucht van een mentaliteit, een houding van een samenleving. Schrapers zitten niet alleen aan de top! Ook in een gewoon rijtjeshuis kunnen enorme strebers wonen. Onze samenleving is toch doordrenkt van de gedachte dat het vooral moet gaan om zelfontplooiing?

Eeuwen na Jotam komen we een man tegen die zich op een heel indringende en unieke manier manifesteert. Nee niet als leider. Als dienaar, als wegbereider, als gestalte die tot in al zijn vezels op God georiënteerd leeft. Johannes. De Doper. De man van de ommekeer. De man van de inkeer. Eigenlijk is hij zielzorger. Hoe scherp hij de dingen ook zegt, hoe ononomwonden hij ook partij kiest, de geestelijkheid van zijn dagen de profetenmantel uitveegt, de politiek in de gedaante van een koning trotseert. Johannes, een zeer, zeer spiritueel mens. Nee, niet iemand die een leider is, dat ambieert, van zichzelf hoog opgeeft: *Ik ben niet de Messias*. Zeg maar de redder, de oplossing van alles. *Ik ben niet Elia*. Hij noemt zichzelf zelfs geen profeet. *Ik ben stem die roept in de woestijn: Maak recht de weg van de Heer!*

Johannes, een stem. Een stem die de stem van Jesaja weer laat klinken. Een oud verhaal, maar ja, het leven van 'met God leven en God vergeten' is ook een oud verhaal. Johannes, een spiritueel mens noemde ik hem zonet. En dat is hij. Hij heeft oog voor de ziel van de mens. Daarom, daarom sneert hij naar de Farizeeën, daarom hekelt hij een koning die achteloos met levens speelde, de vrouw van zijn broer gewoon pakte. Johannes weet, weet innerlijk, dat het er toe doet waardoor een mens zich laat leiden. Hij weet dat een mens nogal eens zijn plaats niet weet, buiten zijn schoenen gaat lopen. Geestelijke hoogmoed. Hij heeft het gezien, geroken, heeft er onder geleden en ging uiteindelijk ten onder aan zijn eigen stellingname tegenover de koning.

Nee, hij redde met zijn optreden niet zijn leven, wel zijn ziel.

En gaat het daar niet om, gaat het er niet om dat je bent die je 'kunt' zijn en 'moet' zijn? Wij weten niets van de innerlijke worstelingen van Johannes, van een innerlijk gevecht om misschien iemand te willen zijn die hij eigenlijk niet kon zijn en niet hoefde te zijn. Hij duidt zichzelf alleen maar als stem, een stem die het geluid van de hemel voortbrengt, die in het leven God in brengt om zo mensen tot bezinning te brengen, zich te realiseren dat ze zichzelf kwijt raken als ze hun ziel prijs geven.

De ziel: de binnenkant van je bestaan zal ik maar zeggen. De binnenkant.

Je ziel, de plek waar je al die stemmen van buiten voelt binnenkomen, stemmen die je aansporen om vooral, ja vooral voor jezelf te kiezen, stemmen die je aansporen om je zelf goed te laten gelden en niet over je te laten lopen. Je moet, je móet ambitie hebben. Stemmen die misschien niet alleen van buiten naar evenzeer van binnen komen, die in jezelf opstaan. Je ziel, de plek waar je overweegt wat echt goed voor jou is en voor de ander is en voor de wereld is, de plek waar je wikt, weegt, geluiden filtert, waar God meespeelt en mee wil spelen in dat wat je wilt zijn, kunt zijn, hebt te zijn.

Niet hier, maar elders staat dat Johannes, wijzend op Christus zegt: *Hij moet groeien/wassen, ik moet minder worden....* Nou dat botst aardig met onze cultuur, dat moeite heeft met klein houden van het 'ikje'. Mens, overweeg je ook wat jij kunt bijdragen aan een samenleving waarin God wordt geëerd en elke naaste gerespecteerd? Koning Salomo, ooit leider van het volk Israël vroeg niet voor niets aan God om hem, toen God hem vroeg wat hij wenste, om 'een wijs hart'. Inzicht om verantwoord om te gaan met alles wat in je huist, jou wordt toevertrouwd. Leren omgaan met de stemmen van buiten en van binnen.

Het is niet zonder reden dat er tegenwoordig leiderschapscursussen zijn waarin 'soul management' een belangrijke plaats inneemt. Regie over je ziel. Niet voor niets zijn veel managers - alleen managers? - de weg wat kwijt in onze veeleisende samenleving omdat er eisen worden gesteld waar je ongelukkig van wordt. Zorg voor de ziel. Onmisbaar! Volgens mij was Johannes een 'soul manager' van het eerste uur die inzag dat werkelijk bestaan, op welke plek ook, 'dienen' is. Elke ambitie heeft namelijk een grens. Dat was ten tijde van Jotam zo, ten tijde van Jezus en dat is nog steeds zo. Goed dat zo'n Johannes op het toneel van de geschiedenis is verschenen en niet alleen hij. Maar Híj ook, Hij, naar wie Johannes verwijst. Amen.